

จับตาธุรกิจดาวรุ่ง และ ธุรกิจที่ควรเฝ้าระวัง ปี 2559

รติมา คชนันท์

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

ภาพรวมเศรษฐกิจไทย ปี 2559

สำหรับภาพรวมเศรษฐกิจไทยในไตรมาสแรกของปี 2559 ที่เพิ่งผ่านพ้นไป หลายหน่วยงานด้านเศรษฐกิจมีความเห็นค่อนข้างตรงกัน โดยที่เศรษฐกิจโดยรวมแม้จะมีการฟื้นตัวแต่ก็เป็นอย่างค่อยเป็นค่อยไป และยังคงมีความเปราะบางอยู่ เริ่มจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ที่ได้ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจไทยในไตรมาสแรกของปีนี้ยังสะท้อนการฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมาตรการเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ภาคการท่องเที่ยวก็ขยายตัวได้ดี เช่นเดียวกับการลงทุนที่เริ่มมีสัญญาณฟื้นตัวดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาครัฐส่งออกสินค้าของไทยยังคงมีปัจจัยเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจที่ลดลง อีกทั้งกระทบต่อการบริโภคภาคเอกชนให้ชะลอตัวลงด้วย

ด้านธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ให้ความเห็นว่า แรงส่งของเศรษฐกิจไทยในไตรมาสแรกของปีนี้ แม้จะยังเป็นบวกแต่ก็แผ่วตัวลงเล็กน้อย ซึ่งหลายส่วนก็เป็นไปตามคาดการณ์ จากการที่ภาครัฐเร่งการเบิกจ่ายไปในช่วงก่อนหน้า และกำลังซื้อที่ยังคงหดตัวโดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยแล้ง และราคาสินค้าเกษตรหดตัว แต่ก็มีแนวโน้มการฟื้นตัวที่ดีจากการท่องเที่ยวที่ยังคงขยายตัวดีกว่าที่คาดการณ์ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพยุงให้เศรษฐกิจไทยยังคงฟื้นตัวต่อไปได้ คือ การเร่งผลักดันการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่จากภาครัฐ (ครองขวัญ รอดหมวน, 2559) สอดคล้องกับความเห็นของภาคเอกชนอย่างศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี หรือ TMB Analytics ที่ยังคงมองว่าการท่องเที่ยวจะมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศจีนซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้ามาในไทยมากที่สุด และยังมีทิศทางเติบโตต่อเนื่อง โดยสี่เดือนแรกของปีนี้ (ม.ค.-เม.ย.59) มีนักท่องเที่ยวจีนเข้ามาแล้วจำนวน 3.45 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนถึงร้อยละ 27.3 และมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 30 ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาไทย (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี, 2559)

ขณะที่ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย มีความเห็นว่า ในปี 2559 เศรษฐกิจไทยน่าจะมียุทธศาสตร์ที่ดีขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับอัตราการขยายตัวในปีก่อน โดยมีการลงทุนเป็นแกนหลักที่นำการเติบโต ทั้งนี้ การลงทุนของภาครัฐจะยังคงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันเม็ดเงินสู่ระบบเศรษฐกิจ และสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีความเชื่อมั่นในการลงทุนตามมา ด้านการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เข้าประเทศและเป็นแรงผลักดันสำคัญของเศรษฐกิจไทยในปี 2558 อย่างไรก็ตาม ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ยังคงมองว่า ในปี 2559 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาไทยอาจเติบโตในอัตราที่น้อยลงจากปีก่อน เนื่องจากไทยต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากนานาประเทศเช่นกัน อีกทั้ง สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นปัจจัยนอกเหนือการควบคุม หากเกิดขึ้นก็อาจกระทบต่อภาพรวมความเชื่อมั่น

และการท่องเที่ยวของโลกรวมทั้งไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยความไม่แน่นอนอีกหลายประการที่รอทำทนายการเติบโตของเศรษฐกิจไทยในปี 2559 ที่สำคัญคือปัจจัยลบต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้กำลังซื้อหรือการบริโภคของครัวเรือนในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางล่าง ยังมีแนวโน้มอ่อนแอหรือประสบกับความยากลำบากอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยในประเทศ ได้แก่ สถานการณ์ภัยแล้งที่อาจยาวนานและรุนแรงกว่าคาด เหตุการณ์การเมือง และปัจจัยภายนอกประเทศ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2559)

ซึ่งจากความเห็นเกี่ยวกับภาพรวมเศรษฐกิจไทย ปี 2559 นั้น ความเห็นโดยรวมของหน่วยงานส่วนใหญ่ยังคงไปในทิศทางตรงกันว่า ภาคการท่องเที่ยวยังคงเป็นปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ แม้ว่าในปัจจุบันจะได้รับแรงกดดันจากการแข่งขันที่รุนแรงจากนานาประเทศที่พยายามดึงดูดนักท่องเที่ยวเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของรัฐบาลเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะเข้ามาช่วยผลักดันเศรษฐกิจทั้งปีให้ขยายตัวได้ ขณะเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อน ทั้งนี้ ยังคงมีปัจจัยที่หลายฝ่ายเห็นตรงกันและยังเป็นเรื่องน่ากังวล คือ ภาคการส่งออกที่ยังกดดันการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย โดยผลกระทบที่เกิดจากตรงนี้ มาจากหลายประเด็นสำคัญทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัว และทิศทางตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงไป อาจกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจไทยยังคงมีความผันผวนจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ขณะที่ภาพรวมของธุรกิจต่าง ๆ ในประเทศก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจควรจะต้องศึกษาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางไหนบ้าง เพื่อที่ผู้ประกอบการเองจะได้มีการเตรียมความพร้อม หรือเตรียมตัวรับมือกับภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากปัจจุบันการทำธุรกิจมีความยากขึ้น ก่อปรกับปัญหาเศรษฐกิจโลกและภัยธรรมชาติที่ถาโถมเข้ามา ดังนั้น ธุรกิจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเป็นหลักที่จะต้องประเมินและติดตามสถานการณ์เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะแนวโน้มธุรกิจที่เป็นความต้องการ/และไม่ใช่ความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบันรวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนและบั่นทอนการทำธุรกิจที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจ ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงแนวโน้มธุรกิจต่าง ๆ ที่กำลังมาแรง รวมถึงธุรกิจที่อยู่ในขาลง เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการก้าวเดินต่อไปในอนาคตสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

แนวโน้มธุรกิจที่เป็นดาวรุ่งและดาวร่วงจากผลการจัดอันดับประเมินของหน่วยงานต่าง ๆ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ประเมินว่า ธุรกิจดาวเด่นที่คาดว่าจะรักษาการเติบโตได้ในเกณฑ์ดี และน่าจะมีการขยายการลงทุน ได้แก่

1. ก่อสร้าง ขนส่ง และโลจิสติกส์ ซึ่งจะได้รับผลบวกจากการลงทุนและมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ รวมทั้งความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในกลุ่มอาเซียนหลังการเปิดเสรี AEC โดยคาดว่า มูลค่าการลงทุนก่อสร้างในปี 2559 อาจเติบโตในกรอบร้อยละ 5.5-7.5 เทียบกับในปี 2558 ที่อาจขยายตัวราวร้อยละ 10
2. ไอที การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะการมาถึงของ 4G ซึ่งจะก่อให้เกิดเม็ดเงินลงทุนในการขยายโครงข่ายบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตโดยผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการคลื่นความถี่ เมื่อผนวกกับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล จะส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

กับการให้บริการด้านข้อมูลและสื่อออนไลน์ โดยประเมินว่า มูลค่าตลาดการให้บริการด้านข้อมูลในปี 2559 อาจขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 ต่อเนื่องจากในปี 2558 ที่เติบโตร้อยละ 25

3. สุขภาพ กระแสการใส่ใจดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และการให้ความสำคัญกับการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Organic) จะสนับสนุนความต้องการสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์แนวโน้มเหล่านี้ ทั้งบริการด้านสุขภาพ อาหารและเครื่องดื่ม เสื้อผ้าและอุปกรณ์กีฬา เป็นต้น รวมไปถึงผลิตภัณฑ์และบริการที่รองรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงอย่างผู้สูงอายุ หรือแม้กระทั่งบริการด้านการแพทย์ที่รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ (Medical Tourism) หรือนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาทำงานในไทย (Expatriation) คาดว่า รายได้ของโรงพยาบาลเอกชนที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในปี 2559 จะยังคงขยายตัวกว่าร้อยละ 10

ขณะที่ธุรกิจฟิวเจอร์ซึ่งยังเผชิญความท้าทายอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. อาหารแปรรูป โดยเฉพาะกลุ่มประมง โดยผลผลิตโลกและในไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (หลังปัญหาโรคระบาดของกุ้งในไทยคลี่คลาย) อาจเป็นแรงกดดันราคา อีกทั้งไทยยังประสบกับปัญหาความสามารถทางการแข่งขันเมื่อเทียบกับคู่แข่งหลังจากสูญเสียสิทธิพิเศษทางภาษี (GSP) ของสหภาพยุโรป (EU) ไปตั้งแต่ปี 2557-2558 นอกจากนี้ ยังมีประเด็นด้านภาพลักษณ์สินค้าจากกรณีใบเหลืองใน IUU Fishing และ Tier 3 ในประเด็นการค้ามนุษย์

2. ค่าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) โดยเฉพาะโมเดลที่เน้นจับตลาดกลางล่างอย่างไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hypermarket) ยังมีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากรายได้เกษตรกรที่คาดว่าจะหดตัวต่อเนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้งและราคาสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดโลกที่อยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม หากผ่านฤดูแล้ง และฝนตกได้ตามฤดูกาล รวมทั้งมาตรการของภาครัฐเริ่มเห็นผล สภาวะอ่อนแอของกำลังซื้อเกษตรกรอาจจะทยอยปรับตัวดีขึ้น

3. ยอดขายรถยนต์ในประเทศ แม้คาดว่าจะปรับตัวดีขึ้นได้บ้าง แต่โดยรวมแล้วก็จะยังคงอ่อนแออยู่พอสมควรจากกำลังซื้อที่ไม่เอื้อนักและผลจากการเร่งซื้อของผู้บริโภคก่อนการปรับภาษีสรรพสามิต ทำให้ค่ายรถยนต์ต่าง ๆ จำเป็นต้องทำกิจกรรมส่งเสริมการขายที่เข้มข้นมากขึ้นต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ธุรกิจในช่วงโซ่การผลิตสินค้าเกษตรสำคัญอย่างข้าวและยางพารา เช่น โรงสี โรงงานแปรรูปยางพารา ผู้ค้าเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นกลุ่มธุรกิจที่จะยังคงเผชิญความยากลำบากอย่างต่อเนื่องในปี 2559 จากปัญหาภัยแล้งรุนแรงที่กระทบผลผลิตพืชไร่โดยเฉพาะข้าว ส่วนราคายางพาราก็ยังมีระดับต่ำตามราคาน้ำมันในตลาดโลกและคำสั่งซื้อจากคู่ค้าหลักที่มีแนวโน้มไม่สดใส ตามการเติบโตช้าลงของเศรษฐกิจจีน ตลอดจนธุรกิจส่งออกที่การผลิตพึ่งพาแรงงานในสัดส่วนสูง หรือ Labor-Intensive อาทิ สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน รวมถึงสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าบางชนิด ก็ยังมีแนวโน้มได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากประเด็นความสามารถทางการแข่งขันในเวทีการค้าโลก จนทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่และบริษัทข้ามชาติมีการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่ได้เปรียบด้านต้นทุน และสิทธิประโยชน์ทางภาษี (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2559)

ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี เผยว่า แนวโน้มธุรกิจดาวรุ่งแห่งปี 2559 นี้คือ (เบญจรงค์ สุวรรณศิริ, 2559)

1. ท่องเที่ยว อย่างเช่น ธุรกิจโรงแรม ห้องพัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว/ขายของที่ระลึก เป็นต้น
  2. ค้าปลีกขายแดน (กัมพูชา ลาว พม่า มาเลเซีย) เช่น ธุรกิจค้าส่งอาหารเครื่องดื่ม ธุรกิจค้าส่งสินค้าอุปโภค ธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้าง
  3. การลงทุนภาครัฐ ไม่ว่าจะ เป็น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจผลิต/ค้าส่งวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจผลิต/ค้าให้เช่าเครื่องจักร เครื่องมือก่อสร้าง
  4. เศรษฐกิจดิจิทัล และ 4G เช่น ธุรกิจพัฒนา/ให้บริการแอปพลิเคชัน ธุรกิจขายผ่านอินเทอร์เน็ต (E-commerce)
  5. ขนส่งสินค้าทางถนน เช่น ธุรกิจขนส่งทางถนนขายแดน ธุรกิจคลังสินค้าและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง
  6. สุขภาพและความงาม ธุรกิจคลินิก/เสริมความงาม ธุรกิจผลิต/ค้าขายเครื่องสำอาง
- ขณะที่ธุรกิจพึงระวัง ได้แก่

1. เครื่องใช้ไฟฟ้า ไม่ว่าจะ เป็น ผู้ผลิต/ค้าส่ง/ค้าปลีก
2. สินค้าเกษตร ไม่ว่าจะ เป็น ค้าปลีก/ส่งพืชไร่ แปรรูป/ค้าปลีก ส่งยาง-ปาล์ม
3. เหล็ก ไม่ว่าจะ เป็น ผู้ผลิต/ค้าเหล็ก ขายของเก่า
4. อาหารทะเลและประมง ไม่ว่าจะ เป็น ผู้เลี้ยงกุ้งและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง รวมถึงประมง ห้องเย็น

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เปิดเผยถึงผลการจัดอันดับ 10 ธุรกิจเด่นในปี 2559 โดยประเมินจากยอดขาย ต้นทุน การรับมือกับความเสี่ยง กำไร และกระแสความต้องการของตลาดว่า ธุรกิจทางการแพทย์และความงามยังคงเป็นอันดับ 1 ต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 นับตั้งแต่ปี 2554 เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพและการดูแลความงามยังคงเป็นกระแสที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งไทยเองก็นับว่าได้รับการยอมรับจากทั้งในและต่างประเทศ ทั้งในด้านคุณภาพและราคาที่ไม่แพงจนเกินไป ขณะที่ธุรกิจอันดับ 2 เป็นธุรกิจเทคโนโลยีสื่อสาร อันเนื่องมาจากการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และ 4G ทำให้มีการพัฒนาระบบสื่อสารที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ความต้องการใช้ระบบสื่อสารมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันดับ 3 เป็นธุรกิจประเภทเครื่องสำอางและครีมบำรุงผิว อันดับ 4 ธุรกิจการท่องเที่ยว อันดับ 5 ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต อันดับ 6 ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะเพื่อสุขภาพ อันดับ 7 ธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ อันดับ 8 มี 2 ธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจจัดการตลาด เช่น ตลาดนัดและตลาดสด ตลาดนัดกลางคืน และธุรกิจขายวัสดุก่อสร้างและธุรกิจก่อสร้าง อันดับ 9 มี 2 ธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจจำหน่ายและผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ และธุรกิจยา เวชภัณฑ์ และสมุนไพรธรรมชาติ และอันดับที่ 10 มี 2 ธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจพลังงานทดแทนและพลังงานหมุนเวียน

ขณะที่ 10 อันดับธุรกิจดาวรุ่งปี 2559 ประกอบไปด้วย 1) ธุรกิจหัตถกรรม 2) ธุรกิจฟอกย้อม 3) สิ่งทอผ้าฝ้าย 4) ธุรกิจจำหน่ายผักและผลไม้อบแห้ง และธุรกิจร้านค้าดั้งเดิมที่ไม่ปรับตัว 5) ธุรกิจรับซื้อยาง 6) ธุรกิจโรงสีขนาดเล็ก 7) ธุรกิจสิ่งพิมพ์ หนังสือ 8) ธุรกิจรับซื้อคอมพิวเตอร์มือสองและร้านจำหน่ายโทรศัพท์มือสอง 9) ธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องจักรทางการเกษตร และ 10) ธุรกิจพ่อค้าคนกลางพืชผลทางการเกษตร โดยปัจจัยที่สนับสนุนการทำธุรกิจในปี 2559 ว่ามาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีออกมาอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนโครงการเมกะโปรเจกต์ รวมถึงผลดีจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การฟื้นตัว

ของเศรษฐกิจโลกที่เริ่มเห็นชัดเจนขึ้น สถานการณ์การเมืองที่มีเสถียรภาพ และการพัฒนาโครงข่าย 4G (ผู้จัดการออนไลน์, 2558) โดยปัจจัยที่บั่นทอนการดำเนินธุรกิจในปี 2559 ประกอบไปด้วย ราคาน้ำมันที่ลดลง มาตรฐานและความปลอดภัยในการผลิตพลังงาน มูลค่าการลงทุนยังอยู่ในระดับสูง การขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตพลังงานบางชนิด และความแปรปรวนของสภาพอากาศ รวมทั้งภัยธรรมชาติ ส่วนภาวะเศรษฐกิจในปีหน้า คาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 4.0 โดยมีปัจจัยมาจากการส่งออกที่คาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 4.0 การบริโภคภายในประเทศขยายตัวร้อยละ 3.7 การลงทุนขยายตัวร้อยละ 6.2 อุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 3.6 ภาคเกษตรขยายตัวได้ร้อยละ 0.7 และอัตราเงินเฟ้อที่ร้อยละ 1.4 (เรื่องเล่าเช้านี้, 2558)

ด้าน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้เปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นผู้ประกอบการเอสเอ็มอี กว่า 580 รายทั่วประเทศ โดยธุรกิจดาวรุ่ง 10 อันดับแรก ในปี 2559 ประกอบด้วย 1) อาหารเพื่อสุขภาพ 2) บุติกโฮเต็ล โฮมสเตย์ โรงแรมราคาประหยัด 3) สายการบินต้นทุนต่ำ 4) ร้านขายอุปกรณ์กีฬาออนไลน์ 5) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 6) การสอนภาษาอังกฤษ 7) จักรยานและอุปกรณ์ 8) การดูแลสุขภาพ 9) แอปพลิเคชันบนมือถือ และ 10) การขนส่งระยะสั้น/BTS/MRT โดยมีปัจจัยสนับสนุนธุรกิจอันเนื่องมาจากเป็นธุรกิจตอบไลฟ์สไตล์ของคนยุคปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสบาย และดีต่อสุขภาพ รวมถึงต้องการความคุ้มค่าในสินค้าหรือบริการ รวมถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การทำตลาดผ่านออนไลน์จะเข้ามา มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากการใช้ 4G จะช่วยให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตง่ายยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันการแข่งขันในโลกออนไลน์ก็จะสูงขึ้นเช่นกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการควรทำตลาดควบคู่กันทั้งออนไลน์และลงพื้นที่จริงเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าให้เกิดความใกล้ชิด ส่วนธุรกิจที่เป็นดาวร่วง 10 อันดับ ได้แก่ 1) รถทัวร์/รถไฟ 2) ร้านกาแฟสด 3) ร้านบุฟเฟต์ราคาถูก (เช่น หมูกระทะ) 4) ร้านอินเทอร์เน็ต 5) เสื้อผ้าแฟชั่นราคาถูก 6) ร้านโชว์ห่วย 7) อาหารทะเลแปรรูป 8) สายการบินทั่วไป 9) ร้านซ่อมคอมพิวเตอร์และ 10) ร้านขายโทรศัพท์มือถือมือสอง (ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

ส่วน มหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวว่า กลุ่มธุรกิจที่จะมาแรงเป็นพิเศษในปี 2559 นั้น มี 3 กลุ่มธุรกิจ ดังนี้

1. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) เหตุเพราะการทำธุรกิจและการใช้ชีวิตทุกวันนี้ล้วนเกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางการเงิน ดังนั้นการนำเสนอสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรมทางการเงินให้ง่ายขึ้น ย่อมเป็นโอกาสและความน่าสนใจใหม่สำหรับสตาร์ทอัพเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบโจทย์ และเมื่อพิจารณาข้อมูลย้อนหลังไป 3 ปี พบว่า มูลค่ามวลรวมของธุรกิจสตาร์ทอัพที่มีเทคโนโลยีฟินเทคเกี่ยวข้อง (FinTech StartUp) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มอัตราเติบโตแบบก้าวกระโดดในอนาคตอย่างชัดเจน

2. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการแพทย์ (Healthcare and Wellness) เป็นอีกกลุ่มที่น่าจับตามองในปี 2559 เนื่องจากมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิต ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการแพทย์ เช่น ยารักษาโรค อุปกรณ์การแพทย์ เทคโนโลยีทางการแพทย์ นวัตกรรมด้านสุขภาพ ล้วนเป็นหนึ่งในกลุ่มธุรกิจหลักที่ภาครัฐให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพของภูมิภาค (Medical Hub) โดยในปี 2557 ที่ผ่านมามีชาวต่างชาติเข้ารับบริการสุขภาพในประเทศไทยถึง 2 ล้านครั้ง สร้างรายได้เข้าประเทศ 107,000 ล้านบาท

3. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหาร (Food Innovation) เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความน่าสนใจและมีกระแสของการเติบโตไม่น้อยในปี 2559 ที่ใกล้เข้ามา เหตุเพราะเป็นกลุ่มธุรกิจที่ถือว่า ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการแข่งขันในตลาดอาเซียน ซึ่งหากมีการประยุกต์เอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาเสริมด้วยแล้ว จะยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า นอกจากนี้ความเข้มแข็งและมุ่งมั่นผลักดันส่งเสริมจากภาครัฐในอุตสาหกรรมด้านอาหารและนวัตกรรมอาหาร เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่มีส่วนส่งผลต่อความสำเร็จและโอกาสเติบโตของอุตสาหกรรมด้านอาหารในปีหน้า เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่มีการสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย ทั้งในด้านการให้ความรู้เพิ่มเติมในการวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการเปิดตลาดต่างประเทศ โดยในปี 2557 ที่ผ่านมาจำนวนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องดื่มมีมากกว่า 370,000 ราย สร้างมูลค่ารวมกว่า 628 ล้านบาท

ตารางสรุปแนวโน้มธุรกิจรุ่งและร่วงจากหน่วยงานต่าง ๆ ในปี 2559

หน่วยงาน	ธุรกิจดาวรุ่ง 	ธุรกิจดาวร่วง
ศูนย์วิจัยกสิกรไทย	<ol style="list-style-type: none"> ก่อสร้าง ขนส่ง โลจิสติกส์ ไอที สุขภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> อาหารแปรรูป โดยเฉพาะกลุ่มประมง ค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) โดยเฉพาะโมเดลที่เน้นจับตลาดกลาง ล่างอย่างไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hypermarket) ยอดขายรถยนต์ในประเทศ
ธนาคารทหารไทย	<ol style="list-style-type: none"> ท่องเที่ยว ค้าปลีกชายแดน การลงทุนภาครัฐ เศรษฐกิจดิจิทัล และ 4G ขนส่งสินค้าทางถนน สุขภาพและความงาม 	<ol style="list-style-type: none"> เครื่องใช้ไฟฟ้าเฟอร์นิเจอร์ สินค้าเกษตร เหล็ก อาหารทะเลและประมง
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	<ol style="list-style-type: none"> ธุรกิจทางการแพทย์และความงาม ธุรกิจเทคโนโลยีสื่อสาร ธุรกิจเครื่องสำอางและครีมบำรุงผิว ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต 	<ol style="list-style-type: none"> ธุรกิจหัตถกรรม ธุรกิจฟอกย้อม สิ่งทอผ้าฝ้าย ธุรกิจจำหน่าย ผักและผลไม้อบแห้ง และธุรกิจร้านค้าดั้งเดิม (โชห่วย) ที่ไม่ปรับตัว ธุรกิจรับซื้อขาย

	<ol style="list-style-type: none"> 6. ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะเพื่อสุขภาพ 7. ธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ 8. ธุรกิจจัดการตลาด 9. ธุรกิจจำหน่ายและผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ และธุรกิจยาเวชภัณฑ์ และสมุนไพรธรรมชาติ 10. ธุรกิจพลังงานทดแทน และพลังงานหมุนเวียน 	<ol style="list-style-type: none"> 6. โรงสีขนาดเล็ก 7. ธุรกิจสิ่งพิมพ์ หนังสือ 8. ธุรกิจรับซื้อคอมพิวเตอร์มือสอง และร้านจำหน่ายโทรศัพท์มือสอง 9. ธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องจักรทางการเกษตร 10. ธุรกิจพ่อค้าคนกลางพืชผลทางการเกษตร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาหารเพื่อสุขภาพ 2. บูติกโฮเทล โฮมสเตย์ โรงแรม ราคาประหยัด 3. สายการบินต้นทุนต่ำ 4. ร้านขายอุปกรณ์กีฬาออนไลน์ 5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 6. การสอนภาษาอังกฤษ 7. จักรยานและอุปกรณ์ 8. การดูแลสุขภาพ ฟิตเนส โรงพยาบาล 9. แอปพลิเคชันบนมือถือ 10. การขนส่งระยะสั้น รถไฟฟ้าบีทีเอสและเอ็มอาร์ที 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รถทัวร์ และรถไฟ 2. ร้านกาแฟสด 3. ร้านบุฟเฟ่ต์ราคาถูก อาทิ หมูกระทะ 4. ร้านอินเทอร์เน็ต 5. เสื้อผ้าแฟชั่นราคาถูก 6. ร้านโชห่วย 7. อาหารทะเลแปรรูป 8. สายการบินระดับกลาง 9. ร้านซ่อมคอมพิวเตอร์ 10. ร้านขายโทรศัพท์มือถือมือสอง
มหาวิทยาลัยมหิดล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการเงิน (Financial Technology) 2. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการแพทย์ (Healthcare and Wellness) 3. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหาร (Food Innovation) 	

สรุปจาก (เบญจรงค์ สุวรรณคีรี, 2559), (ศูนย์วิจัยกิจการไทย, 2559), (Brandbuffet, 2558), (Kapook, 2558), (ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

แนวโน้มธุรกิจดาวรุ่งในกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว สหภาพเมียนมาร์ และเวียดนาม)

จากข้อมูลแนวโน้มธุรกิจที่กำลังมาแรงเป็นดาวรุ่ง และธุรกิจที่กำลังเข้าสู่ตลาดข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจด้านสุขภาพ เป็นธุรกิจที่หลายหน่วยงานมีความเห็นในทางเดียวกันว่าน่าจับตามอง มากที่สุดในขณะนี้ โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากประเทศจีนซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้ามา ในไทยมากที่สุด และยังมีทิศทางเติบโตต่อเนื่อง ในทางกลับกันอาหารแปรรูปในกลุ่มประมงดูเหมือนกำลังจะมี แนวโน้มที่ถดถอย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาได้เข้าสู่การเป็นสมาชิก AEC แล้วนั้น จะส่งผลให้ไทยมีความ ได้เปรียบในธุรกิจการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศกลุ่ม CLMV ซึ่งการทำธุรกิจกับกลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการขยายตลาดไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ บริษัทฮาวาสริเวอร์ออดิต ผู้ให้บริการธุรกิจสื่อสารการตลาดในกลุ่ม CLMV มานานกว่า 15 ปี ได้เผยแพร่ผลการ สสำรวจธุรกิจดาวรุ่งในกลุ่มประเทศ CLMV ในปี 2016 โดยพบว่าตลาดในสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าหลังการ เปิดประเทศ กำลังต้องการธุรกิจด้านก่อสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐานสูงเป็นอันดับ 1 เพราะต้องพัฒนา ด้านอสังหาริมทรัพย์สูงมาก ส่งผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ในสำนักงานและอาคารต่าง ๆ เป็นที่ต้องการอย่างมาก ตามด้วยอันดับ 2 ธุรกิจท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ เพราะเมื่อเปิดประเทศแล้ว คนของเขา ก็อยากออกมาท่องเที่ยวข้างนอก และคนนอกก็อยากเข้าไปเที่ยวที่พม่าเช่นกัน และอันดับ 3 ธุรกิจ ด้านสื่อสารโทรคมนาคม ทั้งโทรศัพท์มือถือ (Mobile) โอเปอเรเตอร์ (Operator) โมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) ฯลฯ

ขณะที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อันดับ 1 ได้แก่ธุรกิจช่องทางจัดจำหน่าย เพราะมี สินค้าจากไทยจำนวนมากที่ต้องการเข้าไปสู่ตลาดของลาว แต่ผู้แทนจำหน่ายยังไม่มีศักยภาพในการจัดจำหน่าย ที่ดีพอ อันดับ 2 สินค้าเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์สำหรับวัยรุ่น เนื่องจากมีการขยายตัวของชนชั้นกลาง อีกทั้ง ประชากรที่เป็นตลาดใหญ่อยู่ในวัยช่วงเด็กและวัยรุ่น ส่วนอันดับ 3 คือธุรกิจท่องเที่ยว โดยปีที่ผ่านมา นับเป็น ธุรกิจที่นำรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับต้น ๆ รัฐบาลจึงสนับสนุนอย่างเต็มที่ทั้งการท่องเที่ยวในและนอก ประเทศ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล เนื่องจากลาวเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล

ส่วนราชอาณาจักรกัมพูชา ธุรกิจดาวรุ่งอันดับสูงสุดในปีนี้ คือ ธุรกิจก่อสร้างและสาธารณูปโภค พื้นฐาน เนื่องจากมีการขยายตัวของเขตเมืองจึงทำให้มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัย คอมมูนิตี้มอลล์ ห้างสรรพสินค้า และอาคารสำนักงานเพิ่มขึ้น อันดับ 2 สินค้าอุปโภคบริโภค เนื่องจากการขยายตัวของ ประชากรเพิ่มขึ้น ซึ่งชาวกัมพูชามักรับสินค้าที่ผลิตจากประเทศไทยมากกว่าจากประเทศอื่น ๆ ด้วยปัจจัยของ คุณภาพสินค้าอันดับ 3 สินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของวัยรุ่น ซึ่งมาจากการขยายตัวของกลุ่ม ชนชั้นกลาง และประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยเด็กถึงวัยรุ่น เช่นเดียวกับลาว ทำให้สินค้าและบริการแนว แพ้ชั้นต่าง ๆ ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก

ด้านสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ธุรกิจที่มีแนวโน้มความต้องการสูงสุดอันดับ 1 ในปีนี้คือสินค้า ไลฟ์สไตล์ของคนเมือง เนื่องจากชนชั้นกลางมากขึ้นจึงมีความต้องการความสะดวกสบาย โดยเฉพาะ เครื่องใช้ไฟฟ้า และร้านอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด เป็นต้น อันดับ 2 ธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดี ว่าชาวเวียดนามสนใจดูแลสุขภาพเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคนที่เริ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยกำลังจะไปอยู่ที่

กลุ่มอาหารเสริมประเภท Fitness, Wellness และ Health Care ส่วนอันดับที่ 3 คือธุรกิจการศึกษา เนื่องจากคนเวียดนามให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม เพราะประชากรในภาคเหนือและใต้มีความแตกต่างกันมาก ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับธุรกิจด้านทัวร์ Educational Tour การจัดฝึกอบรม รวมถึงสินค้าและบริการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (thaidailymirror, 2559)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลการประเมินภาพรวมธุรกิจของหลายหน่วยงานข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ความเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจทั้งที่เป็นดาวรุ่งและกำลังร่วงในปี 2559 นั้นค่อนข้างไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะเห็นได้ชัดจากธุรกิจสุขภาพและธุรกิจการท่องเที่ยวที่ดูเหมือนว่ากำลังมาแรงในขณะนี้ ซึ่งประเทศไทยนั้นนับว่ามีความได้เปรียบและมีศักยภาพในด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวอยู่แล้ว โดยได้รับความนิยมนจากลูกค้าต่างประเทศเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะประเทศจีน อย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจัยภายนอกประเทศโดยรวมที่นับว่ายังไม่ค่อยดีเท่าที่ควรและยากต่อการควบคุม โดยเฉพาะความผันผวนของเศรษฐกิจโลกทำให้ไทยไม่สามารถพึ่งพาการส่งออกและไม่สามารถคาดหวังได้ว่าธุรกิจสุขภาพและธุรกิจการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้นนั้นจะช่วยทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น แม้ว่าทั้งสองธุรกิจนี้จะกำลังมาแรงเป็นธุรกิจดาวรุ่งในช่วงปีนี้ก็ตาม ในทางกลับกันปัจจัยภายในประเทศซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะทำได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะในส่วนของการลงทุนในประเทศเพื่อเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดการจ้างงานและเติบโตในระยะยาว อย่างไรก็ตาม นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐด้วยมาตรการต่าง ๆ ควรเป็นในรูปแบบระยะยาว โดยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาเศรษฐกิจประเทศให้เป็นเศรษฐกิจที่เติบโตด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven) หรือการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นเพื่อให้เป็นที่ต้องการในตลาด ควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรในประเทศที่มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างภาคอุตสาหกรรมและสถานศึกษาก็จะเป็นอีกปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการผลักดันไทยให้ก้าวไปสู่ประเทศที่อาศัยนวัตกรรมเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศไทยสามารถทำได้ย่อมจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ในระยะยาว

บรรณานุกรม

- ครองขวัญ รอดหมวน. (5 พฤษภาคม 2559). **เศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกยังอืด**. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2559 จาก <http://www.thaipost.net/?q=%E0%B9%80%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%A2%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B7%E0%B8%94>
- ธุรกิจดาวรุ่ง-ร่วง ปี 59 การแพทย์-เสริมความงาม แชมป์ 5 ปีซ้อน. (17 ธ.ค. 2558). **ไทยรัฐออนไลน์**. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2559 จาก <http://www.thairath.co.th/content/550527>
- เบญจรงค์ สุวรรณคีรี. (16 กุมภาพันธ์ 2559). **ส่องเศรษฐกิจโลก เจาะธุรกิจไทย 2559**. ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ TMB (TMB Analytics). สืบค้น 3 พฤษภาคม 2559 จาก <https://www.tmbbank.com/corporate/economicforum>
- เผย 3 ธุรกิจดาวรุ่งปีนี้ใน CLMV เร่งนักธุรกิจไทยขยายสู่เอเชีย. (31 มีนาคม 2559). **Thaidailymirror**. สืบค้น 5 มิถุนายน 2559 จาก <http://www.thaidailymirror.com/index.php/set/showcontent/57017>
- มหิตลาฯ เผย 3 ธุรกิจมาแรงปี 2559 พร้อมเคล็ดลับความสำเร็จสำหรับผู้ประกอบการยุคใหม่**. (25 ธันวาคม 2558). สืบค้น 20 พฤษภาคม 2559 จาก <http://www.brandbuffet.in.th/2015/12/rising-star-business-in-2559/ERPffKyFdeVHFx5Y.97>
- ม.หอการค้าไทย เผย 10 อันดับ ธุรกิจดาวรุ่ง-ร่วง ปี 59. (17 ธันวาคม 2558). **เรื่องเล่าเช้านี้**. สืบค้น 1 มิถุนายน 2559 จาก <http://morning-news.bectero.com/economy/17-Dec-2015/64926>
- รู้ยัง ธุรกิจไหนดาวรุ่ง-ดาวร่วงปี 59! เผยทำหล่อ เสริมสวยคว่ำแชมป์ 5 ปีติด ส่วนหัตถกรรมไร้อนาคต. (17 ธันวาคม 2558). **ผู้จัดการออนไลน์**. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2559 จาก <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9580000138369>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (ธันวาคม 2558). **แนวโน้มเศรษฐกิจและธุรกิจของไทยในปี 2559**. สืบค้น 31 พฤษภาคม 2559 จาก <http://www.kasikornbank.com/TH/SME/KSMEKnowledge/KSMEAnalysis/Documents/TopDownBusiness.pdf>
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีเอ็มบี. (10 มิถุนายน 2559). **จับเทรนด์นักท่องเที่ยวจีนยุคใหม่ คาดยังแรงไปอีกสิบปี**. สืบค้น 12 มิถุนายน 2559 จาก <https://www.tmbbank.com/analytics/industry-analysis/view/Chinese-Tourism-Trend-Behavior.html>
- ส่อง 10 อันดับธุรกิจดาวรุ่ง-ดาวร่วง ปี 2559 คาดแนวสุขภาพมาแรง**. (11 ธันวาคม 2558). สืบค้น 2 มิถุนายน 2559 จาก <http://money.kapook.com/view136465.html>